

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'ריב

ערב שבת קודש
פרשת בראשית
כ"ג בתשרי התשע"ח

יוצא לאור עלידי
צעירי אגודת חב"ד באה"ק

פקודת יום

מכתב כ"ק אדמו"ר לכינוס הארצי של חסידי חב"ד
תשמ"ח - תשע"ח

ב"ה, יום רביעי,
פר' ואבוא היום אל העין,
ערב כ"ף מ"ח ה'תשמ"ח,
שנת הקהל,
ברוקלין, נ.י.

לכל המשתתפים בכינוס השנתי של חסידי חב"ד,
אשר בארצנו הקדושה - שליט"א

שלום רב וברכה מרובה!
יהי רצון שיהא הכינוס - כינוס אמיתי, הקהל ואחדות אמיתיים של כל המשתתפים בו, ועל ידם של כל המושפעים
שלהם, ועד - ליחד שבטי ישראל.

והרי זה כלל גדול בתורה, ויתירה מזה - כל התורה כולה ואיך פירושה הוא זיל גמור,
הנאה להם והנאה לעולם, אשר בשביל ישראל - אשר על כל אחד מהם נאמר: דרך כוכב מיעקב - נברא,
שקיבלו ולומדים התורה ומקיימים מצוותי עליהם נאמר: כי נר מצוה ותורה אור - לקבל החלטות טובות ובתוקף
ובאופן שתבואנה במעשה בפועל, שהוא העיקר, החלטות שתכליתן בכיון האמור - הקהל ואחדות ישראל
אמיתית,

על ידי תוספת עוד יותר בעבודה המשולשלת: בעניני התורה (הנגלה והחסידות) ומצוותי - הקהל ואחדות
ושלימות התורה,

הכנסת חיות ואור חסידותיים בחיי יום של כל העם כולו בכל מושבותיהם - הקהל ואחדות ושלימות העם,
ובפרט בכל הארץ, ארץ אשר תמיד עיני הוי' אלקיך בה,

שהיא נתנה נחלת עולם לעם עולם, כולה לגבולותי - אחדות ושלימות הארץ, ועד לירחיב ה' את גבולך.
וגדול כח וזכות הרבים והציבור, ובמיוחד כשהם נקהלים ומתכנסים באופן שנעשו "קהל גדול" לשון הקהל ולשון
יחיד,

וכהביאור של בעל יום ההולדת דיום הכינוס - באר היטב - דענין דכינוס - בקונטרס שלו "החלצו מאתכם
אנשים" המפורסם,

ויהי רצון שיקויים בכל אחד ואחד מהמתכנסים שליט"א שיהי' בפועל דוגמא חי' של "החלצו מאתכם", איש או
אשה,

ובקרוב בימינו ממש תקויים התפלה וההבטחה: שמח נפש עבדך גוי יחד לבבי ליראה שמך,
בגאולה האמתית והשלימה על ידי משיח צדקנו - במהרה בימינו ממש.

בכבוד ובברכת הצלחה ולבשורות טובות

(חי"ק)

לזכות

אנשי החסד הדגולים

הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

הלכות ומנהגי חב"ד

טובות להוסיף בהפצת המעיינות הוצה, לכל לראש - בנוגע לעצמו... ועוד ועיקר - הפצת התורה והמצוות והפצת היהדות בכללותה, חדורים בפנימיות התורה שנתבארה בתורת חסידות חב"ד, ועד להפצת אור הקדושה בכל העולם כולו, גם בנוגע למצוות שנצטוו בני-נח.

ב'שנת הבניין' הצייע הרבי⁶, שכיום זה (ומה טוב - גם בימים שלפניו ושלאחריו) ישתדל כל אחד ואחד הנמצא בכל עיר ועיר שבה קיימת ישיבת תומכיתמימים וסניפיה, ועל-אחת-כמה-וכמה בארצנו הקדושה ת"ו, להיכנס לבניין הישיבה, ולעשות שם פעולות טובות בכל שלושת הקווים דתורה, עבודה וגמילות-חסדים: להתפלל (או לומר מזמור תהילים, כולל ובמיוחד - המזמור המתאים למספר שנותיו של אדמו"ר מהורש"ב [השנה - מזמור ד]), וללמוד מתורתו.

בעיר שאין בה ישיבה זו - יעשו זאת בתוך בניין שתפקידו מעין הישיבה, כגון בית-חב"ד, בית תורה, תפילה וגמילות-חסדים. ומוכן שעל-פי הציווי "ואהבת לרעך כמוך", יש להשתדל להשפיע על יהודים נוספים שגם הם יעשו כן, ועוד ועיקר - שפעולות אלה תיעשנה ברבים⁷. וכדאי ונכון שבין העניינים שלומדים מתורתו של בעל יום-ההולדת, ילמדו גם קונטרס 'החלצו', שעל-ידי זה יתווסף באהבת-ישראל ואחדות-ישראל, כמבואר בארוכה בקונטרס זה.

השיחות תשמ"ז ח"א עמ' 69.
 (6) ספר-השיחות תשמ"ט ח"א עמ' 56. וצ"ב אם כל האמור הוא הוראה גם לכל שנה ושנה.
 (7) ובפרט על-פי מה שכתב בעל יום-ההולדת בקונטרס 'החלצו' (ספר המאמרים תרנ"ט עמ' סא), ש'ההסכם אשר עושים שניים או רבים, יש לזה חיזוק הרבה יותר מההסכם שעושה בפני עצמו" (ס' השיחות שם).

שבת-קודש פרשת וירא

ט"ו במרחשוון

הפטרה: "ואשה אחת... ותשא את בנה ותצא" (מלכים ב, ד, א'לז)².

יום שני

י"ז במרחשוון

תענית 'שני' בתרא.

יום חמישי

כ' במרחשוון

יום-הולדת את כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע, בשנת תרכ"א³.

יום סגולה, שבו ה'מזלו גובר' של הנשיא פועל התגברות בעבודתם של חסידים ושל כלל ישראל, ועל-ידם - בכל העולם כולו⁴.

מהוראות כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו:

ביום זה⁵, צריך כל אחד ואחד לקבל החלטות

(1) יש לזכור שהזמן שלמנהגנו נמנעים מלעשות בו קידוש בליל ש"ק בדרך כלל - מ-5:40 ועד 6:40 בערב, הוא עדיין בשעון קיץ, שעה אחת אחרי - 6:40 עד 7:40 (ראה שו"ע אדה"ז סי' רעא ס"ג. שלחן מנחם (או"ח) ח"ב סי' קסא. 'התקשרות' גיליון שע"ט).

(2) ספר-המנהגים עמ' 32. לוח כולל-חב"ד.

(3) ראה בדבר הולדתו וברית-המילה שלו, ברשימות מדברי ימי חייו שנדפסו בראש קונטרס 'חנוך לנער', וב'ספר התולדות - אדמו"ר מהורש"ב', הוצאת ק"ת, כפר-חב"ד תשל"ו, פרק א. 'להעיר, שהקביעות דכ"ף מרחשוון היא לעולם באותו יום שבו חל ראש-השנה (סה"ש תש"נ ח"א עמ' 118 הערה 89). והוא "יום החמישי" מראש-השנה, שמורה על שער הנו"ן, בחינת הכתר (השי"ך לכ"ף מרחשוון) - שוליה-גליליון שם.

(4) ספר-השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 70.

(5) 'התועודיות' תשמ"ז ח"א עמ' 496 (מוגה), ובסגנון אחר בספר-

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

י"ד במרחשוון ה'תשע"ח - כ"א במרחשוון ה'תשע"ח

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	י"ד במרחשוון	הלי שבת פרק ג-ה.	הלי עבודת כוכבים וחקותיהם פרק ב.	מ"ע קנד.
ש"ק	ט"ו במרחשוון	פרק ו-ח.	פרק ג.	מל"ית שכ.
א'	ט"ז במרחשוון	פרק ט-יא.	פרק ד.	מל"ית שכ.
ב'	י"ז במרחשוון	פרק יב-יד.	פרק ה.	מל"ית שכב.
ג'	י"ח במרחשוון	פרק טו-יז.	פרק ו.	מל"ית שכב.
ד'	י"ט במרחשוון	פרק יח-כ.	פרק ז.	מל"ית שכא.
ה'	כ' במרחשוון	פרק כא-כג.	פרק ח.	מל"ית שכא.
ו'	כ"א במרחשוון	פרק כד-כו.	פרק ט.	מ"ע קנה.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ציצית ותפילין	זמן ק"ש	חזרת החמה	סוף זמן ק"ש והלילה	חצות מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', י"ד במרחשוון	3.59	4.46	5.07	6.06	8.40	11.24	11.54	4.49.2	5.14
ש"ק, ט"ו במרחשוון	3.59	4.46	5.08	6.07	8.40	11.24	11.54	4.48.3	5.13
א', ט"ז במרחשוון	4.00	4.47	5.09	6.08	8.41	11.24	11.54	4.47.5	5.13
ב', י"ז במרחשוון	4.01	4.48	5.09	6.09	8.41	11.24	11.54	4.46.8	5.12
ג', י"ח במרחשוון	4.02	4.49	5.10	6.10	8.41	11.24	11.54	4.46.0	5.11
ד', י"ט במרחשוון	4.02	4.49	5.11	6.11	8.42	11.24	11.54	4.45.3	5.11
ה', כ' במרחשוון	4.03	4.50	5.12	6.12	8.42	11.24	11.54	4.44.6	5.10
ו', כ"א במרחשוון	4.04	4.51	5.12	6.12	8.43	11.25	11.55	4.43.9	5.09

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
וירא	4:12	5:25	4:27	5:26	4:17	5:25	4:31	5:28
חיי שרה	4:07	5:20	4:22	5:22	4:11	5:20	4:25	5:23

צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי-יצחק שייקביץ, יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שלוחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, ISSN 0793-7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

לחפור ולגלות 'מים' גם ביהודי שני

מדוע נצטווה אברהם בברית מילה דווקא לפני הולדת יצחק? • אברהם – המשיך וגילה אלקות בעולם, יצחק – זיכר והעלה את העולם למרות הקשיים וההתנגדות • לא דיי בעבודת אברהם, יש לעסוק גם עם הנמצאים בחוץ, לחפור ולהסיר מעליהם את העפר והבוץ, עד שמתקיים בהם "הרחיב ה' לנו" • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ליצחק: ענינו של אברהם הוא – המשכה מלמעלה למטה, וענינו של יצחק הוא – העלאה מלמטה למעלה.⁵ וכמבואר בריבוי מאמרי חסידות⁶ שעבודת אברהם היא "אהבה כמים" (אהבה להקב"ה שנמשלה למים), כמו שאומרים (בתפילת גשם) "זכור אב נמשך אחריו כמים", והרי טבע המים הוא לירד מלמעלה למטה.⁷ ועבודת יצחק היא אהבה כרשפי אש, והרי טבע האש הוא שנמשך מלמטה למעלה. החילוק שבין אברהם ליצחק היה לא רק בעבודתם בעצמם, אלא גם בעבודתם שפעלו בעולם: אברהם פעל בעולם שיומשך בו אלקות מלמעלה למטה, ויצחק פעל בעולם שהוא עצמו יתעלה, שיהיה כלי לאלקות – העלאה מלמטה למעלה. וחילוק זה רואים גם באופני הנהגתם, כפי שהתורה מספרת לנו, כדלקמן.

א. אחת! המעלות שאליה הגיע אברהם אבינו על-ידי מצוות מילה, היא, שנעשה ראוי להוליד את יצחק, וכמאמר רז"ל² שיצחק היה צריך להיוולד מטיפה קדושה דווקא, וכדאיתא גם הלשון³ "אשר קדש ידיו מבטן". ולכן, אף-על-פי שגם קודם המילה היה אברהם מרכבה לאלקות, מכל מקום, לא היה עדיין ראוי להוליד את יצחק, ורק כאשר הגיע לדרגת "והיה תמים"⁴, על-ידי המילה, אזי היתה יכולה להיות לידת יצחק. ומזה מובן גם מעלת יצחק לגבי אברהם – שהרי בנוגע ללידת אברהם לא מצינו שהיה צריך להיות התנאי האמור, ואילו לידת יצחק – אפילו לאחרי כל המעלות הקודמות של אברהם – לא היתה יכולה להיות קודם שהגיע למעמד ומצב ד"והיה תמים".

ב. מהו הטעם שדווקא יצחק הוצרך להיוולד מטיפה קדושה? ויש לבאר זה בהקדם ביאור החילוק בין אברהם

(1) מכאן עד סו"ח – הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר (באדיש), ונדפס בלקו"ש ח"א ע' 27 ואילך. במהדורה זו ניתוספו ע"י המו"ל עוד כמה ציוני מראה-מקומות, וכן כמה פרטים מהנחה בלתי מוגה (ע"פ סרט הקלטה).
(2) ב"ר פמ"ו, ב.
(3) נוסח ברכת מילה – שבת קלו, ב. וראה פרש"י לך לך יז, יט.
(4) לך לך יז, א. ובפרש"י.

'הרגש' של רבי..

בזמנו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע דרשה ממשלת רוסיה שהרבנים יצטרכו ללמוד גם חכמות חיצוניות, ולמטרה זו ערכה הממשלה אספת רבנים בעיר המלוכה, פטרבורג. באספה זו השתתף גם כ"ק אדמו"ר, והתייצב בתוקף גדול נגד דרישת המלוכה, אף-על-פי שרוב הנאספים הסכימו לדרישת המלוכה, ובפרט לאור האיום שאם לא תתקבל הדרישה, אזי יערכו פוגרומים... ואף-על-פי כן התנגד כ"ק אדמו"ר [הרש"ב] נ"ע לדרישת המלוכה בכל תוקף ועוז. אחד מגדולי הרבנים פנה אל כ"ק אדמו"ר נ"ע ושאל אותו: כיצד הנכם בטוחים לעמוד בתוקף גדול נגד דרישת המלוכה, בה בשעה שישנו איום של פוגרומים רחמנא ליצלן? והשיב כ"ק אדמו"ר נ"ע: כיוון שדבר זה מנגד ליראת-שמים. ושאל הרב הנ"ל: מהו המקור לכך? והשיב כ"ק אדמו"ר נ"ע: הנני מרגיש כך! ושאל הרב הנ"ל בפליאה: ליובאוויטשער רבי! על ההרגש שלכם הנכם סומכים? והשיב כ"ק אדמו"ר נ"ע: כן! ואמר הרב הנ"ל: אם כן, אעמוד גם אני לצידכם ואסייע לכם. ובאספה השנייה פעל כ"ק אדמו"ר נ"ע יחד עם המסייעים שלו, והרב הנ"ל עם המסייעים שלו, וביטלו את הגזרה.

(תורת מנחם [תשח"ז] כרך כב, עמ' 270)

לומר בלי הכנה?!

...סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות הנהגת אביו, שבאחת מנסיעותיו, שבה נהג להעלים את זהותו (שלא ידעו מי הוא), אירע פעם אחת שבכואו לבית-הכנסת בשבת (או ביום-טוב), ובחשבו שלא יודעים מי הוא – קראוהו לפתע לעלות ל'מפטיר' (אם משום שנתגלתה זהותו, אם מסיבה אחרת). – מכיוון שלא ציפה לכך, ביקש שימתינו כמה רגעים, לקח חומש ונכנס לחדר צדדי ועבר לעצמו על ההפטרה, ורק אחר-כך עלה למפטיר. [. . .] נמצאנו למדים עד כמה היה כ"ק אדמו"ר נ"ע זהיר – על-דרך לשון חז"ל "במאי זהיר טפי" – בהנהגה של "אמרה ד' פעמים בינו לבין עצמו".

(תורת מנחם [תשט"ז] כרך טו, עמ' 135)

מסירות נפש בכל דבר!

זה היה בשמחת-תורה תרמ"ח, שאז אמר אדמו"ר נ"ע את המאמר אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, שבו נתבאר מעלתם של אנשים פשוטים בעניין המסירות נפש. מאמר זה אמרו בבית הכנסת, בקשר עם בחירתו לגבאי חברה קדישא, בנוכחות הרבה אנשים פשוטים, ופעל עליהם רושם גדול, "זיי זיינען ארויס פון די כלים" [= הם יצאו מהכלים] – מעצם העובדה שדיברו אודותם, ומי הוא המדבר אודותם... ובפרט שהפליא גודל מעלתם בעניין המסירות נפש. לאחרי המאמר ניגשו אל אדמו"ר נ"ע, באומרים, שמוכנים הם למסור נפשם ולעשות כל מה שיאמר להם. ואמר להם אדמו"ר נ"ע: מסירת נפש אינה לקפוץ מן הגג דווקא; מסירת נפש – יכולה וצריכה להיות בכל פעולה.

(תורת מנחם [תשי"ב] כרך ד, עמ' שיג)

המאכל עוד לא רוצה...

פעם בעת האכילה, בנטלו דבר מאכל במזלג, נשמת המאכל בחזרה לתוך הצלחת, ואמר אדמו"ר [הרש"ב] נ"ע: "ער וויל נאך ניט" (הוא עדיין אינו רוצה – להתברר).

(תורת מנחם [תשי"ד] כרך יא, עמ' 44)

"יום הבהיר והקדוש"

רחמנות על הקב"ה...

אאמו"ר נ"ע [=הרש"ב] והרו"א למדו אצל שלום מקאדין. אאמו"ר נ"ע היה מאריך בתפילה והיה מתחיל להתפלל מוקדם. המלמד התאונן לפני אימו, הרבנית נ"ע, שלאחר התפילה הוא נשאר בלי כוחות, וכן בשעת הלימוד עיקר רצונו לא כל-כך בלימוד אלא בקיום, לקיים את מה שהוא לומד.

הרבנית סיפרה זאת לאדמו"ר מוהר"ש נ"ע, והוא אמר: עוד נראה. פעם אחת, ביום חול, כאשר אאמו"ר [הרש"ב] עמד באמצע התפילה, כשטליתו מעל לראשו, וניגון בפיו, הרים אדמו"ר מוהר"ש את הטלית... עיניו היו בורקות ומרוב דבקות לא הרגיש אאמו"ר [הרש"ב] כלל בכל העניין.

אמר אז אדמו"ר מוהר"ש לרבנית: נו, הלב הרי מרגיש שלא ראוי לצוותו. הוא, מצד כיבוד אב יציית, אך זו תהיה רחמנות כפולה: רחמנות עליו לקחת זאת ממנו, ורחמנות שנייה – על הקב"ה, לקחת ממנו את הנחת-רוח שיש מכך למעלה.

כאשר הרבנית היתה מספרת על הסיפור הזה לרבי [הרי"צ], היו דמעות נוצצות בעיניה.

(ספר השיחות תש"ו עמ' 82, תרגום מיידיש)

מאמר ליום ההולדת

הערב הזה הוא אור ליום ב' כ' במרחשוון, יום הבהיר והקדוש בעולמי, אשר בו ביום זרח שמשי, יום הולדת הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק צוקללה"ה נבג"מ ז"ע הכ"מ.

[. .] ביום י"ט אור לכ' לחודש מרחשוון, אחר תפילת ערבית, הייתי נכנס לחדר כ"ק אאמו"ר הרה"ק, ועל-פי ציווי הייתי סוגר את הדלת בעדנו. בחדר שלפני חדרו של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק היו מוכנים בגדי השבת-קודש שלי והייתי לובשם, ונכנס לחדרו של הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, והוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק יושב על כיסאו, לבוש בבגדי שבת-קודש, ואחר הברכה בברכת מזל-טוב, היה הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק אומר מאמר דא"ח, כשעה ויותר.

אחרי כן היה מבאר איזה עניינים מהמאמר שאמר, והיה מספר איזה סיפור. אחרי כן היינו לומדים עד שעה אחת עשרה לילה. ולמחרתו היה חוזר המאמר, והיה מספר סיפורים שונים, ותנאי עיקרי היה, אשר איש לא ידע מזה.

(רשימת כ"ק אדמו"ר הרי"צ, ספר השיחות תרפ"א עמ' 12-11)

עצת הנכד

...אאמו"ר [הרש"ב] – בהיותו ילד – נתן פעם אחת עצה לאאזמו"ר הצמח-צדק; בכל יום ה' היה אאמו"ר הולך להצמח-צדק לקבל פיטאק (ה' פרוטות). באחד הימים... התחיל הצמח-צדק להתאונן, ואמר לאאזמו"ר: מה רוצים היהודים ממני? אין לי כוח. ואמר לו כ"ק אאמו"ר: סבא, לקב"ה יש יותר יהודים ממך ואינו מתלונן. וענה הצמח-צדק: מה אתה משוה אותי להשם יתברך, השם יתברך יש לו תורה. וענה לו כ"ק אאמו"ר: סבא, האם לך אין תורה? רק תאמר ליהודים שאין לך תורה, והם יברחו ממך.

(ספר השיחות תרפ"א עמ' 20, תרגום מאידיש)

מרמזו על אופן גילוי אלקות בדרך העלאה, היינו, לגלות אלקות על-ידי העלאת המטה, כי מדריגתו של יצחק היא – הבדלה ("אֶפְגַּע טְרָאָגָן") מהעולם, העלאה והסתלקות מלמטה למעלה.

וכשם שהוא בעצמו היה בבחינת העלאה, היתה גם פעולתו בעולם באופן כזה – לעשות מהעולם כלי (שנמשך) לאלקות.

חפירת בארות פירושה – לגלות ולהעלות את המים שנמצאים למטה באדמה. והיינו, לא לשפוך לשם מים חיים ממקום אחר, אלא לגלות את המים הנובעים שנמצאים שם גופא, שכן, האמת היא שנמצאים שם מים חיים, אלא שהם מכוסים בעפר, בוץ ואבנים, וכאשר מסירים את הכיסוי, אזי מתגלים המים חיים.

וענין זה מורה גם על העבודה הרוחנית: יש להסיר את כל הדברים המכסים ומסתירים, ולעשות את העולם כלי לאלקות – העלאה מלמטה למעלה, כמו המים חיים עצמם שנובעים מתתא לעילא.

ה. עבודתו של יצחק היתה באופן שלא זו בלבד שלא התחשב בניגוד של העניינים שמכסים את המים חיים, אלא יתירה מזה: הוא לא התחשב גם עם המנגדים שמפריעים לחפור את הבארות.

התורה מספרת שכאשר עבדי יצחק חפרו ומצאו באר מים חיים, ובאו רועי אבימלך וגירשוהו באמרם "לנו המים"¹⁵, ששייכים לפלשתים – שהמשמעות הפנימית שבזה היא שהחיות והחמימות ("די לעבעדיקייט און ווארעמקייט") שבקושי הצליחו לחפור ולגלות, נלקחת לקליפת פלשתים (שענינה "מבוי המפולש")¹⁶ – לא התפעל יצחק וציווה להמשיך לחפור. וכאשר נטלו גם את הבאר השני, חפר באר שלישי, עד שהגיע למעמד ומצב של "רחובות" (הרחבה), "הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ"¹⁷.

ו. על-פי שכל לא היה מקום לא להתפעל מאבימלך, בשעה שיושב על כסא מלכותו, ומפריע לחפור את הבארות של קדושה, וגם הבארות שחפרו מתוך

(15) תולדות כו, כ.

(16) תו"א בשלח ג, א. תו"ח תולדות קמג, ג ואילך.

(17) שם, כב.

ג. אברהם אבינו המשיך אלקות לכולם: בארץ כנען – כפי שהיתה קודם הביורור – וגם בארץ מצרים⁸, ועד שהמשיך אלקות גם לערביים שהיו משתחוים לאבק שעל גבי רגליהם⁹, שזוהי מדריגה הכי תחתונה, שכן, האדם נחלק לג' חלקים: ראש גוף ורגל. והרגל הוא האבר הכי תחתון. והאבק שעל גבי הרגל הוא למטה במדריגה גם מהרגל. והערביים היו במדריגה נמוכה כזו שהשתחוו לאבק שעל גבי רגליהם, היינו, שהשכל שבראש היה אצלם למטה מהאבק שעל גבי הרגלים¹⁰. ואף-על-פי-כן התעסק אברהם להמשיך אלקות גם אליהם, כמאמר חז"ל¹¹ על הפסוק¹² "ויקרא שם בשם ה' אֵל עולם", "אל תקרי ויקרא אלא ויקריא . . שהקריא לשמו של הקב"ה", היינו, שפעל אצלם שיכריזו "אֵל עולם".

וכשם שעניין עבודת אברהם היה המשכה, כמו כן היו גם הדרך והכלים לזה באופן של המשכה – כמסופר בדברי רז"ל¹³ שהאופן שדרכו פעל אברהם הכרת אלקות בעולם היה על-ידי הכנסת אורחים: אברהם הכניס אורחים במדבר, ונתן להם כל צרכיהם, ואחר כך כשעמדו להודות לו, אמר להם: ברכו למי שאכלתם משלנו; הודו ברכו ושבחו למי שאמר והיה העולם.

ד. ענינו של יצחק היה – כאמור – העלאה מלמטה למעלה. ולכן לא היתה לו שייכות למצרים ולחוץ לארץ בכלל, להיותו עולה תמימה¹⁴, וגם בהיותו בארץ-ישראל התעסק בחפירת בארות, שעניין זה

(8) עליהם נאמר (אחרי יח, ב ובפרש"י) "כמעשה ארץ מצרים גו' וכמעשה ארץ כנען גו' לא תעשו", "מניד שמעשיהם של מצריים ושל כנעניים מקולקלים מכל האומות" (מהנחה בלתי מוגה).

(9) ב"מ פו, ב. הובא בפרש"י עה"ת וירא יח, ד.

(10) כלומר: לא זו בלבד שהראש אינו נמצא אצלם באופן נעלה, אלא אדרבה – שהוא למטה מהלב, ולמטה מהרגלים, ויתירה מזה, שהיו אומה שפלה כל כך שהחשיבו את השכל – הראש – למטה מהאבק שע"ג רגליהם, שזהו"ע ההשתחוואה שמורה על הביטול (ראו לקו"ת ברכה צו, ד ואילך. ובכ"מ). היינו, שהראש הוא למטה במדריגה מהאבק שע"ג רגליהם (מהנחה בלתי מוגה).

(11) סוטה י"ד, סע"א ואילך.

(12) וירא כא, לג.

(13) סוטה שם. ב"ר פמ"ט, ד.

(14) ב"ר פס"ד, ג. הובא בפרש"י עה"ת תולדות כה, כו, כו, ב.

השבת ל:

כשיבוא משיח יבוא עמו גם אליהו הנביא והוא תפקידו לתרץ. יתרן, אפוא, גם קושיא זו. ומובטחני שתהיו מרוצים.

והרבי הוסיף:

יעזור הקב"ה לנצל את הכסף שיש עכשיו באופן טוב. הן כסף כפשוטו – כסף וזהב – והן הכוחות והאפשרויות שהקב"ה נותן כדי לפעול דברים טובים בעולם, שזהו הרי הרכוש הגדול ביותר שיש לאדם...

הדרך אל העושר

ביו"ד בשבט תשמ"ו, במהלך ביאור שיעור היומי ברמב"ם (התועודויות תשמ"ו כרך ב' עמ' 474-475) אמר הרבי:

מי שרצונו להיות "גביר" אמיתי (כדי שיוכל לתת ריבוי צדקה) עליו לשמור את הכסף "בקרע" – כלומר להיות בתנועה של ביטול. פירוש: נדרשת ממנו שלילת הרגש של "כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה". היפך מן החשיבה שלהיותו "סוחר ממולח", "א גרויסער דרייער" בעל קשרי מסחר ענפים, יכול "לבלבל" עולם ומלואו... – אלא אדרבה [בדיוק להיפך]: "ונפשי כעפר לכל תהיה", תכלית הביטול.

ויתירה מזו מוסיף הרמב"ם (הלכות שאלה ופקדון פרק ד' הלכה ד'): "ויתן עליהם טפח עפר" – עליו לכסות הכספים ב"טפח עפר", שיעור חשוב. כאשר האדם נוהג כך באופן של "ונפשי כעפר לכל תהיה" זוכה הוא קודם כל לעשירות בתורה (כנוסח "פתח לבי בתורתך") ולאחר-מכן (כתוצאה מזה) "נשתלשלו מהן" זוכה הוא לעשירות כפשוטה, ממון כפשוטו, בני חיי ומזוני רוויחא.

רפואה באיטליה

בל"ג בעומר תשל"ח ירד הרבי לנבכי נפשם של הגבירים (שיחות קודש תשל"ח כרך ב' עמ' 334 ואילך). להלן ביטויים אחדים:

"ברגעים האחרונים של הגלות רוצה הוא

ליהנות מהרחבות שקיימת בארצות-הברית, ליהנות מכספו. יושב הוא ומונה את שטרי הכסף ועורך חשבונות כמה דולרים נמצאים בחשבון הבנק שלו!...; לצדקה אין הוא מוסיף יותר מהרגלו, ואף לפרנסת בני-ביתו אינו נותן יותר מעד-עתי – הוא נהנה מתוספות ה"אפס" של סיכום כספו!...; לכשיבוא משיח הדולר לא יתפוס מקום; הייתכן, הוא כליכך הרבה התייגע לאגור דולרים והוא הפקידם בבנק שמשלם אחוזים הכי גבוהים... ולפתע מגיע משיח וכל מציאותו (של הגביר) לא תתפוס מקום, שכן אז לא יהיה צורך בכל אלה שכן "לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה'"; יש לך כליכך הרבה דולרים... למי יש צורך בהם עתה?! אין זה (הדולר) מטבע מהלכת!; ממילא רוצה הוא שיאפשרו לו עוד מעט בגלות!...".

טובה לנותן הצדקה

בביקורו של האדמו"ר מגור בעל ה'פני מנחם' זצ"ל אצל הרבי בשנת תשמ"ב אמר הרבי (בצל החכמה' עמ' 159):

כ"ק מו"ח אדמו"ר היה סבור שהתרמת כספים עבור מוסדות תורה וצדקה הרי זה דבר טוב וחשוב ביותר. ולא זו בלבד שזוהי טובת המוסד אלא זהו לטובת האדם שנותן את הכסף לצדקה כמאמר רז"ל "יותר ממה שבעל הבית עושה עם העני – העני עושה עם בעל הבית". ולכן גם כאשר זקוקים לדבר עם הנותן כמה פעמים ובתוקף – אין להתרגש מכך, משום שסוף-סוף עושים לו (להנותן) טובה.

אחד משלוחי הרבי שמע מהרבי ב'יחידות' בשנת תשל"ה כדברים הבאים (רשימות רמ"א שי' זעליגסאהן):

כשהנך מדבר עם גביר אודות כסף, אל תסתפק בדיבורים אודות חלקו הטוב ב"גן עדן" ועניינים רוחניים, אלא תאמר לו בפשטות שגם בגשמיות יהיה לו טוב!...

מאמץ הכי גדול, נוטלם אבימלך לעצמו. אבל יצחק לא התחשב עם חשבונות של שכל; הוא ידע שענינו הוא לגלות מים חיים, ועבודה זו עשה במסירת נפש.

עבודה זו לעשות מהעולם כלי לאלקות – מגעת בבלי גבול האמיתי של אין סוף ברוך הוא, כיוון שעל-ידה נשלמת תכלית הכוונה¹⁸. וכמבואר בטעם השם יצחק – על שם "צחוק עשה לי אלקים"¹⁹ – שביורר וזיכוך העניינים המסתירים, שנלקחים משם אלקים בגימטריא "הטבע"²⁰ – דווקא עניין זה מעורר את הצחוק ותענוג שלמעלה²¹.

א. על-פי זה יובן הטעם שיצחק היה צריך להיוולד מטיפה קדושה דווקא:

מדריגתו של אברהם מצד עצמו היא – אצילות, דהיינו, אלקות בהגבלה, ועל-ידי קיום מצוות מילה הגיע לתמימות – "היה תמים" – שזהו עניין האלקות שלמעלה מאצילות²².

ועניין זה עורר אצל יצחק, שעבודתו תהיה ללא הגבלות כלל, אפילו לא הגבלות של שכל דקדושה²³.

ה. ההוראה מזה:

אברהם ויצחק נקראים אבות של כל אחד מישראל. ולכן, אצל כל אחד מישראל צריכים להיות ב' אופני עבודה: עבודת אברהם ועבודת יצחק.

כאשר יהודי עוסק בתורה, תפילה, וקיום המצוות, נמצא הוא בד' אמות של אור, ואין לו עסק עם העולם. עניין זה הוא לא רק בשעה שעוסק בב' הקווים של תורה ועבודה, אלא אפילו בשעה שעוסק בקו גמילות חסדים, שהוא עניין קיום המצוות שצריך לעשות בדברים גשמיים, הרי גם אז עסוק הוא בקיום רצון העליון (רצונו של הקב"ה), אלא שממשיך את רצונו של הקב"ה גם

(18) תו"א תולדות יז, ג. תו"ח שם קמה, ד ואילך.

(19) וירא כא, ו.

(20) תניא שעהיה"א רפ"ו. וראה בהנסמן בטה"מ מלוקט ח"ג ע' ריג הערה 22.

(21) תו"א שם יח, א. תו"ח שם קמו, א ואילך.

(22) ראה תו"א ס"פ לך לך – סוף ד"ה בעצם היום הזה. תורת חיים שם.

(23) ראה תו"א ר"פ תולדות. תורת חיים שם.

בגשמיות, אבל הוא עצמו אין לו עסק עם הגשמי עצמו, וכל-שכן לא עם מנגד, ואפילו לא עם עניין שמכסה ומסתיר על אלקות.

ובכן, גם כאשר נמצאים בדרגה כזו, צריך לידע שעדיין אין זה התכלית של עבודת השם; זוהי רק העבודה של אברהם, וצריכים לעסוק גם בעבודה של יצחק.

צריכים לעסוק גם עם אלה שמבחוץ לא רואים אצלם מלבד אבנים ובוץ שמכסים על המים חיים, ואפילו עם אלה שנראה שהם מנגדים על אלקות, כלומר, עם אלה שבחיצוניות שקועים הם באיסורים במזיד ולהכעיס²⁴ – גם עימהם צריכים להתעסק לחפור בתוכם, ולהסיר מהם את הדברים המסתירים, עד שיגיעו ("ביז מ'וועט זיך דערגראבן") למים חיים שנמצאים אצלם בפנימיותם, ויגלו אותם בגילוי.

ועדיין יכולים לטעון: כיוון שכבר ניסה לחפור פעם אחת, ועוד פעם, ולא זו בלבד שאינו רואה תועלת, אלא אדרבא, הפלשתים נטלו את הבארות, ואם כן, איזה מקום יש על-פי שכל להמשיך ולחפור²⁵?

והמענה על זה: "אשר קדש ידיד מבטן כו' וצאצאיו כו'". העבודה של יצחק ובניו צריכה להיות ללא חשבונות. זה שעד עתה לא הצליח – שייך לחשבונות של הקב"ה, ו"בהדי כבשי

(24) והיינו, שנקודת היהדות שבו מכוסה בדבר המנגד – שמושקע בחומריות, ויתירה מזה, שמושקע בעניינים שהם היפך מצוות הוי', והיינו, שאלה אשר לא תעשינה, עושה אותם רח"ל, ואלה שצריך לעשותם, אינו רוצה לעשותם, ועוד נדמה לו שזהו במזיד (מהנחה בלתי מוגה).

(25) "מה לי ולכל העבודה הזאת" – טוען הוא – בשעה שיכולני להתעסק עם אהבה הנמשכת כמים, היינו, לדבק להקב"ה יהודים כאלה שמניחים להתעסק עמהם ע"י עניינים של קירוב;

אבל לילך למקום כזה, או לעסוק עם אנשים כאלה שמנהלים מלחמה נגדי, ואין מניחים לי למצוא ולעורר אצלם את נקודת היהדות, וגם לאחרי שהנני מוצא אצלם ענין של חיות והתלהבות, צועקים הם "לנו המים", ומנצלים את החיות וההתלהבות בעניינים של "פלשתים" – מה לי לילך שם ולחפור באר שלישית, לאחרי שנטלו ממני את הבאר הראשונה, שלכן הוצרכתי לקרוא שמה "עשק", ונטלו ממני גם את הבאר השני, שלכן הוצרכתי לקרוא שמה "שטנה", וא"כ, מה יש לי לנסות פעם שלישית – באותה מדינה, ובשעה שאותו מלך יושב על כסאו?! (מהנחה בלתי מוגה).

דרחמנא למה לך²⁶; מה שנוגע אליו הוא – שהוא חייב לחפור ולחפור, עד שייגיע למים חיים, וסוף סוף יגיע למעמד ומצב ד"הרחיב ה' לנו ופרינו בארץ"²⁷.

ט. ובפרטיות יותר:

אנו כולנו – החל מיצחק עליו נאמר "אשר קדש ידיד מבטן כו' וצאצאיו כו'" – שזכינו להיוולד לאחר נתינת מצוות מילה, והעיקר, לאחר מתן תורה²⁸, שפעל ביטול כללי בכללות העולמות, שלכן, מזמן מתן תורה יכולים לקיים מצווה בדבר גשמי באופן שגם לאחר גמר קיום המצווה נשארת קדושה בדבר הגשמי²⁹ – צריכים אנו להתייגע ולהתעסק עם כל יהודי, ועם כל עניני העולם.

כלומר: אסור ליהודי להסתפק בעבודתו בזמן שעוסק בתפילה, בלימוד התורה ובקיום המצוות, ולחשוב שלאחרי כן הרי הוא בן-חורין, ויכול להתנהג – להבדיל – ככל הגויים³⁰;

עליו לדעת שעד עתה עבד עבודה שהיא בדרכו של אברהם, בדרך מלמעלה למטה, אשר, בעבודה זו גופא ישנם ג' חלוקות³¹: תורה, עבודה זו תפילה³², וגמילות חסדים שהיא כללות המצוות³³, אבל בכללות הרי זו עבודה בדרך מלמעלה למטה, ולאחרי כן מתחילה עבודתו האמיתית – לצאת לעולם, שבו ישנם עניני הרשות וגם עניינים האסורים, ובוזה צריכה להיות העבודה: בנוגע לעניינים האסורים – לבטלם, ובנוגע לענייני הרשות – להעלותם לקדושה, שבוזה דווקא מתחילה עבודתו במילוי הכוונה העיקרית שבשבילה נברא, וזוהי הכוונה שבגללה ניתנה לאברהם אבינו מצוות מילה, שעלידה יבוא למעלת התמימות, "היה תמים", כדי שיהא יצחק נולד מטיפה קדושה, ויעבוד עבודתו בחפירת הבארות באופן שאפילו לאחרי "עשק" ו"שטנה"

ימשיך ויחפור את הבאר ששמה "רחובות". ועל אחת כמה וכמה שנדרש מכל יהודי "ואהבת לרעך כמוך"³⁴, להתעסק ולפעול על יהודים נוספים,

ולא עוד אלא שגם כאשר ניסה פעם אחת והצליח לעורר אצלו עניין של חיות והתלהבות ("א קאך און א ברען"), אזי בא המלך של אותה מדינה ונטל את החיות והתלהבות והשתמש בהם עבור העניינים שלו, וכן אירע גם כאשר ניסה בפעם השנייה, כפי שהיה בשני הבארות "עשק" ו"שטנה" – אין לו להתפעל מזה, אלא צריך להמשיך בעבודה זו,

וכל זה – לפי ש"קידש ידיד מבטן": אנו נולדנו מטיפה קדושה כדי שנוכל להגיע למעלה מאצילות, היינו, להמשיך אלקות כפי שמתגלה ללא עניינים של העלמות והסתרים מדידות והגבלות, ולכן, צריך גם יהודי מצדו לעבוד עבודתו ללא העלמות והסתרים מדידות, והגבלות, ולכן, צריך גם יהודי מצדו לעבוד עבודתו לא המדידה וההגבלה של שכלו, שלכן צריך לעבוד עבודתו גם כאשר על-פי שכל אין לזה מקום כלל, שהרי כבר התעסק עם יהודי והתייגע לחפור ולגלות אצלו את המים חיים, והלה הלך ומסר את המים חיים – רחמנא ליצלן – לאבימלך מלך גרר בארץ פלשתים; הוא התייגע וחפר וגילה אצלו עניין של חיות, והלה ניצל זאת עבור עניין לא טוב, ואף-על-פי-כן עליו להמשיך ולנסות עוד פעם.

י. וכן הוא בכללות העבודה של בני-ישראל:

בני-ישראל ניסו ובנו בית מקדש ראשון, ואף-על-פי-כן, העולם לא היה עדיין מסוגל לקבל ולקלוט זאת, ולכן היה קיומו בהגבלה – ארבע מאות ועשר שנה, ואחר כך חרב.

ולאחרי כן – לאחר גלות קטנה של שבעים שנה, גלות בבל – ניגשו בני-ישראל עוד פעם ובנו מקדש, "ועשו לי משכן ושכנתי בתוכם"³⁵, על מנת לעשות לו יתברך דירה בתחונתם³⁶, ואכן היה בית המקדש השני באופן ש"גדול . . . כבוד הבית

34) קדושים יט, יח.

35) תרומה כה, ח.

36) ראה תנחומא בחוקותי ג. נשא טז. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.

להתוועדות יוכלו לראות שהרהיטים שבביתו לא נרכשו ב"ניו-יורק" – אין זה לפי כבודו – אלא הרהיטים הובאו מעבר לים! הוא מוציא כסף מיותר, וטירחא יתירה [ונותן ליהודי להרויח על ידו] – כדי להביא רהיטים מעבר לים!

ומוכן שאם אף אחד לא ידע אודות ענין זה, אין לו שום הנאה מזה – ולכן, מארגן בביתו "התוועדות חסידית", והוא מניח "בקבוק משקה" בפני המוסובים, ואח"כ מספר הוא – כאילו "בדרך אגב" – שהכסא שיושב עליו, והשולחן שמניח עליו את ספר ה"תניא" (כאשר לומד שיעורי "חת"ת") אינם "תוצרת ניו-יורק", או "תוצרת ארצות הברית", ואינם אפילו "תוצרת אירופה" – אלא רהיטים אלו הובאו מ"המזרח הרחוק" – מ"הונג קונג"!

לא לכאורה ישנם "קשרים" עם "סין" – אבל בהשגחת הקב"ה ובברכתו ובהצלחתו כו' התאפשר לו [עם היותו "עניו הכי גדול" ו"שפל אנשים", באופן ד"נפשי כעפר לכל תהי"ו"] שספר ה"תניא" שלו יהי מונח על גבי שולחן שהובא מ"סין"!!

כאשר חושבים אודות אדמו"ר הזקן וספר התניא שלו, וכאשר חושבים אודות תקנת שיעורי "חת"ת" ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו – מובן איזה "פנים" ותפיסת מקום יש לדבר, וכיצד מסתכלים הם (אדמו"ר הזקן ונשיא דורנו) על זה שמקשרים את הבאת השולחן וכיו"ב מ"הונג-קונג" עם ספר ה"תניא", ולימוד העניינים שבו, "דע את אלקי אביך ועבדהו בלב שלם"!!

הקדושה והגדושה

בש"פ במדבר תשי"ב ('תורת מנחם' כרך ה' עמ' 25 ואילך) השמיע הרבי שיחה בביאור דברי חז"ל "יש חכמה בגויים תאמינן וכו'", ותוכנה: ענין ההבנה וההשגה בתורה שייך גם לגויים. ברם, הביטול לקיים הוראות התורה מבלי להתחשב בשיקולים גשמיים הוא רק בישראל.

דוגמה לכך הביא הרבי: יהודי אינו יוצא למסחרו קודם שיעורי תורה ותפילה. גם כשמגיע 'משולח' לעיר אינו יוצא למסחרו עד שיסיים לסייע לו. הרבי פירט (שם עמ' 208):

יזמינו להתארח על שולחנו, ינעים את שהותו אצלו, יסייעו במכוניתו לכל האנשים שיכולים

לתרום מממונם, ואם לאחר כל זה יחסר עדיין – ישלים הוא את כל החסר משלו...

וקבע הרבי:

כאשר הגביר יתנהג לא על-פי טבע, אלא כמו גביר של תורה שאינו מתחשב בדרכי הטבע, אזי יהיה באמת גביר של הרבי, ויזכה לקבל ברכת ה' באופן שלמעלה מהטבע "מידו המלאה הפתוחה הקדושה וגם הגדושה" – מלא וגדוש עד שעובר על גדותיו – והרחבה.

הרכוש האמיתי

באופן יוצא מן הכלל קיבל הרבי ל'יחידות' בטו"ב שבט תשמ"א ('שיחות-קודש' תשמ"א בהוספות; כפר חב"ד גליון 15 עמ' 7) משפחה מאנגליה, שבראשה עמד גביר מפורסם.

במהלך ה'יחידות' שאל אחד מבני המשפחה את הרבי שאלה בסוגיית 'בחירה חופשית'. הרבי השיב לו בהרחבה, ולאחר-מכן הסיק את המסקנה הבאה:

כשגביר נותן צדקה, מגיע אליו היצר-הרע ומבלבלו בטענה: הרי ממילא כל מה שמגיע ליהודי פלוני – כל מה שנכתב ונחתם לו מלמעלה בראש-השנה – יקבל הכל, ואם-כן, מדוע עליך להוציא מכספך ומהונח ולתת ליהודי אחר [כאשר הלה יקבל בכל מצב כל מה שמגיע לו].

כתוב בספרים שדווקא נתינת צדקה היא הרכוש האמיתי:

"צדקתו" – הינה "עומדת לעד": הכסף שמונח בבנק – חלק ממנו נמסר למיסים, לנסיעות לפה ולשם וכל מיני צרכים שמצד-עצמם אין בהם שום תועלת. אמנם, כשלוקחים כסף ועל-ידו מושיבים "מלמד" שילמד ילדי ישראל, או אפילו כשנותנים ליהודי – שזקוק לכך – אוכל, נתינה זו שייכת לכם (להנותן) וזהו הרכוש האמיתי – לו זקוקים – בעולם-זהו ובעולם הבא!

קושיה טובה

באותה הזדמנות סיפר הרבי:

פעם טען כלפי גביר מסויים – על דברי אליו אודות ביאת משיח – מה אעשה אז עם כספי ורכושי? עתה הנני גביר ובאפשרותי להנהיג "עולם שלם" וכו' וכו'?

ש"על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא" – למרות שזהו דבר המוכרח מצד טבעו. ובפשטות:

מבואר בספרי מוסר ובכ"מ שככל שמתרגלים יותר לדבר טבעי, באופן ד"עולם כמנהגו נוהג", כך קשה יותר לפעול ולהחזיר לעצמו את ידיעת האמת שענין זה "נהי' בדברו" – על-ידי הקב"ה. דוגמא פשוטה לדבר:

כאשר יהודי עוסק בעניני מסחר, הנה כאשר מתנהג בערמוניות רבה ("ער מאכט א גרויסן דריי און א גרויסע שווינדלעריי"), ומצליח להרויח סכום כסף גדול ביותר, שלא בערך לגבי מה ששיער לכתחילה – הרי נקל ביותר שיונח בשכלו (אפילו בשכל דנפש הבהמית) שהצלחתו באה מאת הקב"ה. אבל כאשר המסחר שלו אינו נעשה מתוך ערמוניות רבה ("א קליינע שווינדלעריי"), או כאשר המסחר שלו הוא ע"ד הרגיל (ללא כל ערמוניות), ולדוגמא: הוא קנה "מניי" ב"בורסה" (ב"וואל סטריט"), ובין לילה עלו השערים של "מניי" זו, ועי"ז הרויחו כל אלו שקנו "מניות" אלו – שואלת הנפש הבהמית: מה יש להודות להקב"ה על ענין זה?!

מדובר אודות חברה בעלת מליוני "מניות", שחלק קטן מהם שייך ליהודים, והוא אחד מאותם יהודים שקנו "מניות" בחברה זו. וא"כ, כאשר ישנה עליית שערים ב"מניות" של החברה – אינו רואה בזה את פעולתו של הקב"ה לטובת בני, כי עליית השערים היתה בכל "מניות" החברה, שרובם שייכים לאינם יהודים, ואילו ה"מניות" השייכות ליהודים הם אחוז קטן בלבד [ובלבד שהקב"ה לא יעשה נס מיוחד – באופן בלתי רצוי – שה"מניות" של היהודים לא יעלו], וא"כ, טוענת הנה"ב – מדוע עליו להודות להקב"ה על הרויח שהרויח ע"י עליית השערים ב"בורסה", הרי זה דבר טבעי ב"וואל סטריט"?

הנה על זה אומרים לו ש"כל העולם כולו לא נברא אלא לשמשני": כל "מניות" החברה, החברה עצמה, וכל ה"בורסה" כולה – לא נבראו אלא כדי שיהודי זה יוכל להרויח עוד כמה דולרים, כדי שיוכל להוסיף בנתינת צדקה!

וכאשר עושה חשבון זה – שכל ה"וואל סטריט", וכל הסוחרים למינהם אשר שם (סוחרים ו"דרייער"ס" גדולים ממנו), נבראו רק כדי שהוא יוכל לעשות את המסחר (וה"דרייעריי") שלו, ותכלית

המסחר שלו הוא שירויה עוד כסף כדי שיוכל להוסיף בנתינת צדקה – שוב אינו זקוק להסברה נוספת מדוע צריך להודות להקב"ה על הרויח שהרויח ב"בורסה".

אבל לאידך – קשה לאדם לפעול על עצמו להגיע לידי הכרה זו באופן אמיתי. ועד"ז מובן בנוגע למאמר המדרש "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא".

וזהו כללות עבודתו של כאו"א מישראל – להמשיך במה שסיים דוד – "כל הנשמה תהלל יי": עבודתו של דוד היתה – להמשיך אלקות בעוה"ז הגשמי, כפי שזה מתבטא בהכנות לבנין ביהמ"ק ("מיד ה' עלי השכיל"), ועד"ז בנוגע לכיבוש ארצות מסוימות באופן שגם שם יהי חיוב תרומות ומעשרות (מדרבנן עכ"פ, כידוע הפרטים שבוה).

וזהו כללות הענין ד"כל הנשמה תהלל יי" – שכל יהודי שיש לו "נשמה" ("נשמת רוח חיים" אמיתיים), תפקידו ושליחותו להאיר את העולם כולו ע"י גילוי בחי' יי", ובאופן ד"הללויה", היינו, שכל העולם כולו יהלל ויודה להקב"ה, כמ"ש, "הללו את ה' כל גוים". וזהו עבודת כאו"א מישראל – במה שסיים דוד.

ועד"ז בנוגע לפירוש המדרש "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא" – בנוגע לעבודתו בעצמו – שאפילו כאשר מדובר אודות דבר טבעי המוכרח לקיום מציאותו [וזהו ענין שהתורה מצווה עליו "ונשמרתם לנפשותיכם", ולכן אסור לו להמצא במקום שהאוויר שבו אינו נקי וכו', ועד"ז בנוגע לכל הפרטים המבוארים בהלכות שמירת גוף ונפש], עליו להודות להקב"ה על ענין זה, ובאופן ד"כל הנשמה תהלל יי" – היינו, שעל ידי כל פעולה שלו הרי הוא מגלה וממשיך גילוי בחי' יי"ה בכל העולם כולו.

והנה, מובן בפשטות שהפעולה בכל הענינים האמורים לעיל – אינה יכולה להעשות על-ידי אכילת "בולבע" – תפוחי אדמה! ועד"ז מובן שאי אפשר לפעול בכל הנ"ל על ידי השתדלות יתירה שיהיו בדירתו כלים נאים, שלא בערך לגבי הכלים שישנם אצל כל השכנים שבסביבתו!

ישנים כאלו שמארגנים "התוועדות חסידית" בביתם, ומטרתם היא – שכל השכנים שבאים

הזה האחרון מן הראשון³⁷, שעמד עשר שנים יותר מבית ראשון³⁸, אבל גם הוא היה בהגבלה, ולאחרי ארבע מאות ועשרים שנה נחרב.

וכל זה הוא מפני שבזמן בית ראשון ושני עדיין לא היה העולם יכול לקבל הגילוי דעצמות ומהות כפי שיהיה לעתיד לבוא – לא כפי שהיה במתן תורה, שהמטה נשאר במעמדו ומצבו, אלא כפי שיהיה לעתיד לבוא – שהמטה יהיה כלי לאלקות באופן שהכלי נעשה מאוחד עם האור, שלכן, "לעתיד לבוא אם אדם הולך ללקוט תאנה בשבת, היא צווחת ואומרת שבת היום"³⁹.

ובענין זה היא תכלית העבודה והיגיעה של בני-ישראל בזמן הגלות – לפעול את ההכנה, ויתירה מזה, לא רק הכנה בלבד, אלא גם ההליכה בדרך המובילה מבית ראשון ובית שני שלא היה להם קיום, לבית השלישי, שיהיה בנין לעד ולעולמי עולמים – כמו שכתב הרמב"ן⁴⁰ שבת ראשון ובית שני הם כנגד ב' הבארות "עשק" ו"שטנה", ובית שלישי שיהיה בנין נצחי הוא כנגד הבאר השלישית שנקראת "רחובות", על שם "כי הרחיב ה' לנו", ועל-ידי מעשינו ועבודתינו בזמן הגלות⁴¹ הנה מיום ליום ומשעה לשעה הולכים ומתקרבים לכך.

ואיזו היא דרך העבודה שעל-ידיה פועלים את המעמד ומצב דלעתיד לבוא? – הרי כיוון שלעתיד לבוא יאמרו ליצחק דווקא "כי אתה אבינו"⁴², צריכה להיות העבודה בדרכו של יצחק, אהבה כרשפי אש, עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה של

(37) חגי ב, ט.

(38) פרש"י עה"פ (מב"ב ג, סע"א ואילך).

(39) מדרש תהלים (שו"ט) עג בסוף. יל"ש ירמי' רמז שטו בסופו.

(40) שבהערה 27.

(41) ראה תניא רפ"ז.

(42) ישע"י סג, טז. וראה שבת פט, ב. תר"א ותו"ח שבהערה 18.

שכל וטעם ודעת, שלכן אינו שואל קושיות שכבר ניסה פעם אחת "ויקרא שם הבאר עשק", וניסה פעם שנייה "ויקרא שמה שטנה", אלא ממשיך בעבודתו בחפירת בארות – בידעו שיש לו עסק עם יהודי שבדאי יש מעין מים חיים בנפשו פנימה, וסוף סוף יחפור ויגלה זאת, עד שאפילו מלך גרר יודה שבאר זו שייכת ליצחק [..].

ולכן, אין לו להתירא מכך שיתכן ויכול להיות שגם לאחרי שיתחיל להתעסק עם יהודי, ויתייגע לחפור עד שיגלה את חיותו, ואחר כך ייקח הלה את החיות וינצל אותה בצד השמאלי, ולאחרי זה ימשיך בעבודתו לחפור אצל עוד יהודי, וגם אז יקרה כנ"ל – כי סוף כל סוף בודאי יגיע למעמד ומצב ד"רחובות", והיינו, שעל-ידי העבודה "מן המיצר"⁴³, מתוך מיצר ומרירות, יבוא סוף כל סוף ל"מרחב"⁴³, שכן, מבלי הבט על מעמדו ומצבו של יהודי זה כפי שהיה עד עתה, חפר וגיילה אצלו באר מים חיים, ואז קורא – יחד עם יהודי זה – את שם הבאר "רחובות", לשון רבים, על שם ש"הרחיב ה' לנו", שזכינו להאיר עוד חלק מעולם הזה הגשמי, ועל-ידי זה לקרב את המעמד ומצב של "יחלצון ידיך הושיעה ימינך וענני"⁴⁴ – לצאת מהצרה ומצוקה, ולראות את תשועת ה' כהרף עין⁴⁵, בביאת משיח צדקנו, במהרה בימינו.

(קטעים מהתוועדות י"ב תמוז ה'תשי"ד. תורת מנחם –

התוועדות' תשי"ד חלק ג' (יב) ע' 77-85)

(43) תהלים קיח, ה.

(44) שם ס, ז. וראה לעיל בהמאמר (ב'תורת מנחם התוועדות' תשי"ד חלק ג' ע' 63 ואילך).

(45) ראה בהמצויין בנרות שבת (ירושלים תש"ה) כרך ג' ע' מב;

נא: סו. מנחה ליהודה (ירושלים תש"י) ע' 27-8.

מלחמה בדרכי נועם

אשרי מי שבא לעתיד לבוא ופנימיות התורה ביזו

חידושו של אדמו"ר מהורש"ב ביסודה של ישיבת תומכי תמימים – "חיילי בית דוד" – שלימוד תורת החסידות "רזין דרזין" שבתורה, עד לעניינים שב"רזין" גופא הם באופן הכי מכוסה והכי נעלם, בחינת היחידה שבתורה, יומשך גם בנגלה, עד ללימוד נגלה דתורה, ובאופן שפועל ומשפיע חיות בעבודת התפלה כו'.

ובפרטיות יותר שלימוד תורת החסידות בחינת ה"תענוג" שבתורה חודר בכל מציאות האדם עד לעקב שברגל, על דרך ובדוגמת השמן (תענוג) שמפעפע בכל דבר. ויתירה מזה – "יפוצו מעינותיך חוצה", שהמעיינות עצמם באים באופן של הפצה גם במקום החוצה.

[. .] ובפרט על־פי הידוע שעיקר לימוד פנימיות התורה יהיה לאחר ביאת משיח צדקנו, כמו שכתוב "ישקני מנשיקות פיהו", "לבאר להם סוד טעמיה ומסתור צפונותיה", ועד כדי כך שכל הגילויים דעתה אינם אלא עד לבחינת חיצוניות עתיק, ולעתיד לבוא יהיה גילוי בחינת פנימיות עתיק, ובמילא, העילוי שיתוסף בלימוד פנימיות התורה לאחר ביאת משיח צדקנו הוא שלא בערך לגמרי כמו העילוי של פנימיות עתיק לגבי חיצוניות עתיק!

וביחד עם זה, צריך להיות לימוד פנימיות התורה בזמן הזה, שעל־ידי זה זוכים ללימוד פנימיות התורה לעתיד לבוא, על דרך המבואר בחסידות בפירוש מאמר רז"ל "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו", ש"על־ידי לימוד גופי התורה בעולם הזה משיג בגן־עדן מהות ממש מהפנימיות כו'", ומזה מובן גם שצריכה להיות ההכנה בלימוד פנימיות התורה בעולם הזה, כדי לזכות ללימוד פנימיות התורה לעתיד לבוא.

בדורנו שייכים הכול ללימוד פנימיות התורה

[. .] ליתר ביאור: גם לימוד פנימיות התורה שייך לכל אחד ואחד מישראל – שייכות שמתבטאת לא רק בכך שמקבל בירושה כל התורה כולה, כמו שכתוב "תורה ציוה לנו משה מורשה קהילת יעקב", אלא שייכות שצריכה להתבטא גם בלימוד באופן של הבנה והשגה כפסק דין רבינו זקן בהלכות תלמוד תורה ש"כל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס . . הן בפשטי ההלכות הן ברמזים ודרשות וסודות . . זהו תיקון שלימותה כו'", ולכן אינו יכול לצאת ידי חובתו בלימודו של אחר, מכיוון שהדבר נוגע לשלימות נשמתו. ובפרט בדורנו זה – לאחר השיחה הידועה של אדמו"ר מהורש"ב אודות עבודת "חיילי בית דוד" ובפרט לאחר הביאור וההסבר של בנו וממלא מקומו, כ"ק מורי וחמי אדמו"ר נשיא דורנו, שזיכה ונתן כוח לכל אחד ואחד מאתנו, בתוככי כלל ישראל, להצטרף לעבודתם של חיילי בית דוד, לעסוק בהפצת המעיינות חוצה,

הן אלה שלמדו בעצמם בתומכי תמימים, והן אלה שלמדו אצל מי שלמד בתומכי תמימים, ואפילו אלה שראו מי שלמד בתומכי תמימים, שהרי אצל יהודי להיותו למעלה מכל הגבלה כו', פועלת גם ראייה בלבד – הרי בודאי שכל אחד ואחד יכול וצריך ללימוד פנימיות התורה, ולעסוק בהפצת המעיינות חוצה, ובסגנון האמור – "מלחמת בית דוד", אבל בדרכי נועם ודרכי שלום, ומתוך מנוחה (כל מלאכתך עשויה) ותענוג, על־ידי גילוי והפצת פנימיות התורה, בחינת התענוג שבתורה, הקשור עם בחינת התענוג שבאדם, והעיקר – שעל־ידי זה פועלים ביאת דוד מלכא משיחא.

(משיחת הושענא רבה תשמ"ח. התועודות תשמ"ח חלק א' עמ' 291-293)

גביר של הרבי

בכמה הזדמנויות תיאר הרבי בפרוטרוט את הלך רוחם של 'גבירים' ובעלי ממון • על פחד העשירים מפני איבוד מעמדם בעידן הגאולה • כשגביר מקיים התוועדות בבית כדי להראות לשכניו את רהיטיו שיובאו מחו"ל • כדי להיות גביר צריך להטמין את הכסף בקרקע – דהיינו להיות בתנועה של 'ביטול' • וכיצד יש להתרים בעל ממון לענייני צדקה?

די גאנצע וועלט ארום אים די קאפ", וכאשר מדובר אודות סכומי כסף, אינו מדבר על סכומים קטנים ממיליוני דולרים,

[כאשר מדברים עמו אודות סכום קטן ממיליון דולר – 999,000 דולר – טוען הוא שזהו בדוגמת המשל המובא במדרז"ל אודות מלך שיש לו ריבוי כסף וזהב ומשבחים אותו בפרוטה של נחושת!], וא"כ, כאשר מדובר אודות לגימת מעט מים – במה נחשב הוא לגבי רכושו העצום, וכי עליו להודות למישיהו על לגימת מעט מים!

הנה על זה אומרים לו שכאשר הוא שותה מעט מים, עליו לברך ולהודות להקב"ה (ובאופן שיוכלו לשמוע את הברכה ולענות "אמן"), והברכה היא – "שהכל נהי' בדברו": מעט המים שלוגם הם אך ורק תודות להקב"ה ש"הכל נהי' בדברו!"

יש לך אמנם ריבוי כסף, אתה נותן כסף לצדקה ועושה מעשים טובים וכו'; אבל כאשר אתה רוצה ללגום מעט מים – צריך אתה להודות ולברך להקב"ה ש"בדברו" נבראו המים!

ובמדרש הנ"ל מחדש עוד יותר – "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא":

נשימה היא דבר טבעי אצל כל בעל־חי, לא רק אצל יהודי, ולא רק אצל בן־אדם, אלא כל בעל־חי ("כל אשר נשמת רוח חיים באפיו") מוכרח לנשום כל זמן היותו מציאות של דבר חי. וענין זה אינו תלוי ברצונו והנאתו ובחירתו כו' – אלא זוהי פעולה הכרחית וטבעית אצל כל בעל חי.

ואף על־פי־כן, מדגיש ומחדש מארז"ל הנ"ל –

ביום ב' דחג השבועות תשי"ב ('תורת מנחם' כרך ה' עמ' 251) אמר הרבי:

בעלי מוסדות אחרים כאשר משוחחים עם "גביר", מציעים לו להוסיף במסחר, להרוויח יותר ולתרום יותר... אבל אצלנו, קודם כל דורשים מה"גביר" שלאחרי התפילה לא יברח מיד אל החנות, אלא יאמר תחילה את השיעור תהלים, ילמד תניא וכיוצא בזה... ואף שיתכן שעל־ידי הנהגה זו ירוויח פחות כסף, וממילא תגרע תמיכתו לישיבה, אין מתפעלים מכך!...

שולחן מסין, ועליו תניא

בהזדמנות נוספת (א' דראש־חודש מרחשון תשמ"ב – התועודות תשמ"ב כרך א' עמ' 338 ואילך) התייחס הרבי ל"גביר גדול" ה"הופך עולמות" – להלן הדברים בשלמותם:

העובדה שצריכים לברך להקב"ה על אכילה ושתייה – הרי זה דין מפורש בשולחן־ערוך, והחידוש במדרש הוא שצריכים לברך ולקלס להקב"ה אפילו "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם".

והנה, רואים בפועל שגם כאשר מדובר אודות אכילת לחם ושתיית מים וכיו"ב, קשה לפעול על הנה"ב שלא יחשוב ש"כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", אלא ידע שהקב"ה נותן לו את כל עניינים אלו, וכנוסח הברכה שמברכים קודם שתיית מים – "שהכל נהי' בדברו".

הוא "גביר גדול", הוא "הופך עולמות", "יא טיביע דאם", "ער פארדרייט זיך די קאפ, און פארדרייט